

IDROTT OCH KULTUR SOM SOCIALA PLATSER

“Idrottens potential som integrationsarena är i det närmaste självklar. I idrotten kan människor finna en mötesplats där ålder-, kultur- och språkbarriärer annars utgör ett hinder.”

Riksidrottsförbundet, 2002

SAMMANFATTNING

På uppdrag av Arwidssonstiftelsen har Spacescape kartlagt kultur- och idrottsanläggningar i fem stadsdelar i Järva i Stockholm. Detta för att analysera tillgång och utbud av sådana platser i området, i relation till övriga staden.

För att i sin tur förstå hur dessa anläggningar fungerar som mötesplatser har observationer, intervjuer och analys av resdata in i Järva studerats.

GOD FYSISK NÄRHET OCH BRETT UTBUD AV ANLÄGGNINGAR I JÄRVA

Inventeringen och analysen av tillgång till anläggningar visar på en stor bredd i utbud av olika sorters platser för kultur och idrott. Analyser av gångavstånd till fotbollsplaner i Stockholm visar att flera av Järvastadsdelarna tillhör de som ligger i topp när det kommer till genomsnittlig närhet till bollplan för de boende.

Samtidigt visar analyserna att det är Järva och i Stockholms innerstad som det är flest människor som delar på varje bollplan. Den goda fysiska närheten till anläggningar kombineras alltså med en trängselproblematik.

KULTUR OCH IDROTT DRAR BESÖKARE SOM ANNARS INTE BESÖKER STADSDELARNA

Som bakgrund till denna studie lyfts den ökade boendesegregationen i Stockholm och att människor med olika typer av socioekonomiska förutsättningar möts i allt lägre utsträckning. SCB visar att detta också ses i vårt dagliga resmönster (2023).

Med hjälp av data som visar inresor i studerade stadsdelar, i relation till statistik från besökare till kultur- och idrottsanläggningar, kan vi dra slutsatsen att dessa målpunkter drar en annan typ av besökare än vad som reser in till vardags. Detta visar kulturens och idrottens potential som integrerande mötesplatser. Målpunkter som samlar människor som annars inte mötts, och skapar resor till delar av staden som annars inte hade besökts.

SKILLNAD PÅ LOKALA OCH ÖVERBRYGGANDE MÖTESPLATSER

Kartläggningen visar dock att typ och läge spelar roll för hur anläggningen fungerar som mötesplats. Till exempel fungerar mindre bollplaner och spontanidrottsplatser mer som lokala mötesplatser där närboende möts. Större bollplaner, idrottshallar, ishallar, simhallar, konsthallar eller anläggningar med ett unikt utbud i regionen har däremot potential att fungera överbryggande och skapa resor och möten mellan boende i olika stadsdelar.

HUR FÅR VI BESÖKARNA ATT STANNA?

Vad som framgick av genomförda intervjuer var dock inte problem med att få folk att komma, utan snarare hur vi tar tillvara potentialen vid dessa möten. Slutsatserna från denna studie kan sammanfattas i följande fem rekommendationer till stadsidrotts- och kulturplaneringen.

Hur får vi folk att komma?

1 Integrerat läge

Överbryggande möteplatser ligger i gränsen mellan stadsdelar eller i kollektivtrafiknära läge.

2 Unik attraktion

Unikt utbud skapar attraktion och blir en målpunkt värd resan.

3 Låga trösklar

Sänk trösklarna för att bjuda in fler att delta. Detta för att nå grupper som är lågt representerade när det gäller kultur- och idrottsutövande idag.

Hur får vi folk att stanna?

4 Aktiv in- och utsida

Öka den aktiva ytan runt hallar och anläggningar för att skapa ett utbyte mellan innan och ute.

5 Liv mellan matcherna

Tillför vistelsekvaliteter som sittplatser, café, lek och konst för att få besökare att stanna kvar och mötas.

INNEHÅLL

Sammanfattning

Bakgrund2

STOCKHOLMS AKTIVITETSLANDSKAP 5

Järvastadsdelar i bollplanstoppen.....6

Flest boende per bollplan i Järva och innerstaden.....7

Relativt jämn tillgång till idrottshallar8

Flest boende per idrottshall i innerstaden och Järva.....9

Högst koncentration och variation av kulturutbud i city...10

Parkteatrar utspridda över hela Stockholm.....11

FALLSTUDIE JÄRVA 12

Fallstudie Järva13

Mångfald av aktiviteter.....15

Mångfald av besökare.....16

Kultur- och idrottsanläggningar som mötesplatser.....22

FRAMTIDENS MÖTESPLATSER

24

1. Integrerat läge.....23

2. Unik attraktion23

3. Låga trösklar.....24

4. Aktiv in- och utsida.....24

5. Liv mellan matcherna.....25

REFERENSER

31

MEDVERKANDE

Anna König Jerlmyr, Arwidssonstiftelsen

Alexander Ståhle, Spacescape

Karin Lobo Lundgren, Spacescape

Moa Rydell, Spacescape

BAKGRUND

Spacescape har fått i uppdrag av Arwidssonstiftelsen att studera hur kultur- och idrottsanläggningar fungerar som mötesplatser, och hur de i förlängningen har potential som integrationsmotorer.

BOENDESEGREGATIONEN ÖKAR I SVERIGE

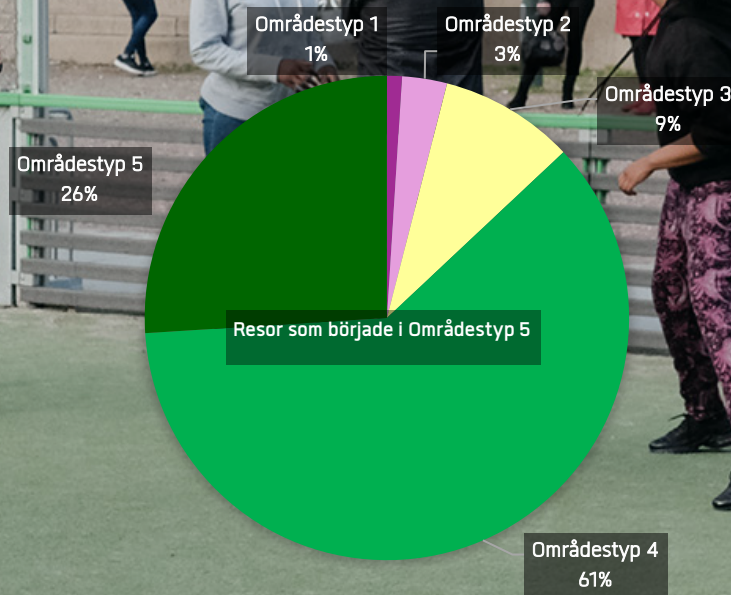
Boendesegregation innebär att människor med olika socioekonomiska förutsättningar lever geografiskt åtskilda från varandra. Analyser av resmönster, genomförda av SCB (2023), visar att låginkomsttagare och höginkomsttagare är de som lever mest segregerat. De som bor i områden med mycket goda socioekonomiska förutsättningar är minst benägna att röra sig till andra områdestyper. Resultatet visar också att människor från olika socioekonomiska områdestyper i högst utsträckning möts i områden med goda socioekonomiska förutsättningar, troligtvis tack vare utbudet av arbetsplatser.

I denna studie vill vi undersöka hur resor till kultur- och idrottsanläggningar kan bryta mot de generella resmönster som SCB kartlagt, och om de har potential att fungera som integrerande mötesplatser.

OJÄMLIKA FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR HÄLSA

Tillgång till idrott och kultur fyller en viktig funktion för folkhälsan och samhällsutvecklingen. Miljonprogrammen har generellt en god planering och tillgång på idrottsanläggningar i jämförelse med bebyggelse från andra planeringsideal. Samtidigt visar årets Generation Pep-rapport på ojämlika förutsättningar för ett hälsosamt liv, där de mest utsatta är barn i familjer med låg inkomst (Generation Pep, 2024).

"Segregationen synlig även i våra dagliga resmönster"

- Områdestyp 1: Områden med stora ekonomiska utmaningar
- Områdestyp 2: Områden med socioekonomiska utmaningar
- Områdestyp 3: Socioekonomiskt blandade områden
- Områdestyp 4: Områden med goda socioekonomiska förutsättningar
- Områdestyp 5: Områden med mycket goda socioekonomiska förutsättningar

VAD SÄGER FORSKNINGEN?

OFFENTLIGA PLATSER AVGÖRANDE FÖR MÖTEN OCH INTEGRATION

Stadsbyggnadsforskningen visar tydligt att offentliga platser, särskilt fysiskt integrerade sådana, har en stor potential att skapa möten mellan människor och med det överbrygga socialt åtskilda grupper (Jacobs, 1961, Peters, 2010).

Så kallad "co-presence" eller samnärvaro kan uppstå på en plats där individer från olika grupper i samhället, eller olika delar av staden, möts (Rokem, Vaughan, 2019). För att bryta social segregation framhävs offentliga platser som neutrala arenor för möten, speciellt om de är inkluderande och erbjuder besökarna att tillsammans sträva mot ett mål tillsammans. Exempel på sådana platser är idrottsplatser, ytor för organiserade fritidsintressen, odlingslotter, scener eller andra platser för kulturändamål (Allport, 1954, Valentine, 2008).

MÖTESPLATSER SOM "BONDING" ELLER "BRIDGING"

Forskning inom socialt kapital delar in relationer i de olika typerna *bonding* och *bridging*. *Bonding* syftar på det sociala kapitalet inom en grupp eller gemenskap, vilket i ett stadsbyggnadsperspektiv kan jämföras med ett grannskap i ett geografiskt avgränsat område.

Bridging syftar till de relationer som kan skapas med ett överbryggande mellan olika sociala grupper kopplat till sociodemografiska eller socioekonomiska förutsättningar (Granovetter, 1973).

IDROTT OCH KULTUR SOM ETT SÄTT ATT ÖKA UTBYTET MELLAN STADSDELAR

Forskning presenterad av *Centrum för idrottsforskning* visar att de flesta fysiska aktiviteterna äger rum i det egna närområdet, oavsett bostadsområdets karaktär. Detta gäller särskilt egenorganiserad aktivitet. Unga i områden med hög socioekonomisk status använder i högre utsträckning hela staden som sin "arena", medan de unga med låg socioekonomisk status är mer bundna till det egna området. En hög socioekonomi innebär ofta mer information och en högre grad av tillgänglighet till stadens utbud (Centrum för idrottsforskning, 2022 Book, 2012).

METOD

För att studera kultur- och idrottsanläggningar som integrerande mötesplatser används Järva som en fallstudie. Idag bor det över 90 000 stockholmare i Järva stadsdelsområde och området har en i genomsnitt yngre befolkning än Stockholm som helhet. Det finns flera kultur- och idrottsanläggningar i Järva och i denna studie vill vi fördjupa oss i hur anläggningarna fungerar som mötesplatser.

SCBs studie över resmönster och sociekonomiska områdestyper visar att Tensta, Rinkeby och Husby är de stadsdelar i Stockholms stad som faller inom områdestyp 1, det vill säga "områden med stora ekonomiska utmaningar", varför det är särskilt intressant att se om anläggningarna lockar besökare från övriga områdestyper.

För att besvara frågeställningarna till höger har vi först studerat vad forskningen säger i ämnet och sedan kartlagt och analyserat Stockholms och Järvas tillgång till aktivitetslandskapet. I Järva har vi sedan inventerat, observerat och intervjuat för att närmare studera hur dessa anläggningar kan fungera som mötesplatser. För att synliggöra resmönster till området har också mobildata från Telia Crowd Insight använts.

Hur fungerar idrotts- och kulturanläggningar som mötesplatser? Vilka använder dem och var kommer besökarna ifrån?

Vilken betydelse har anläggningens typ och utformning för användandet? Vilken betydelse har anläggningens lokalisering?

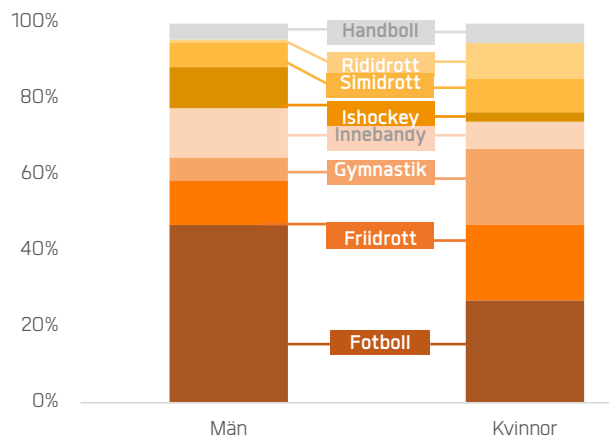

STOCKHOLMS AKTIVITETSLANDSKAP

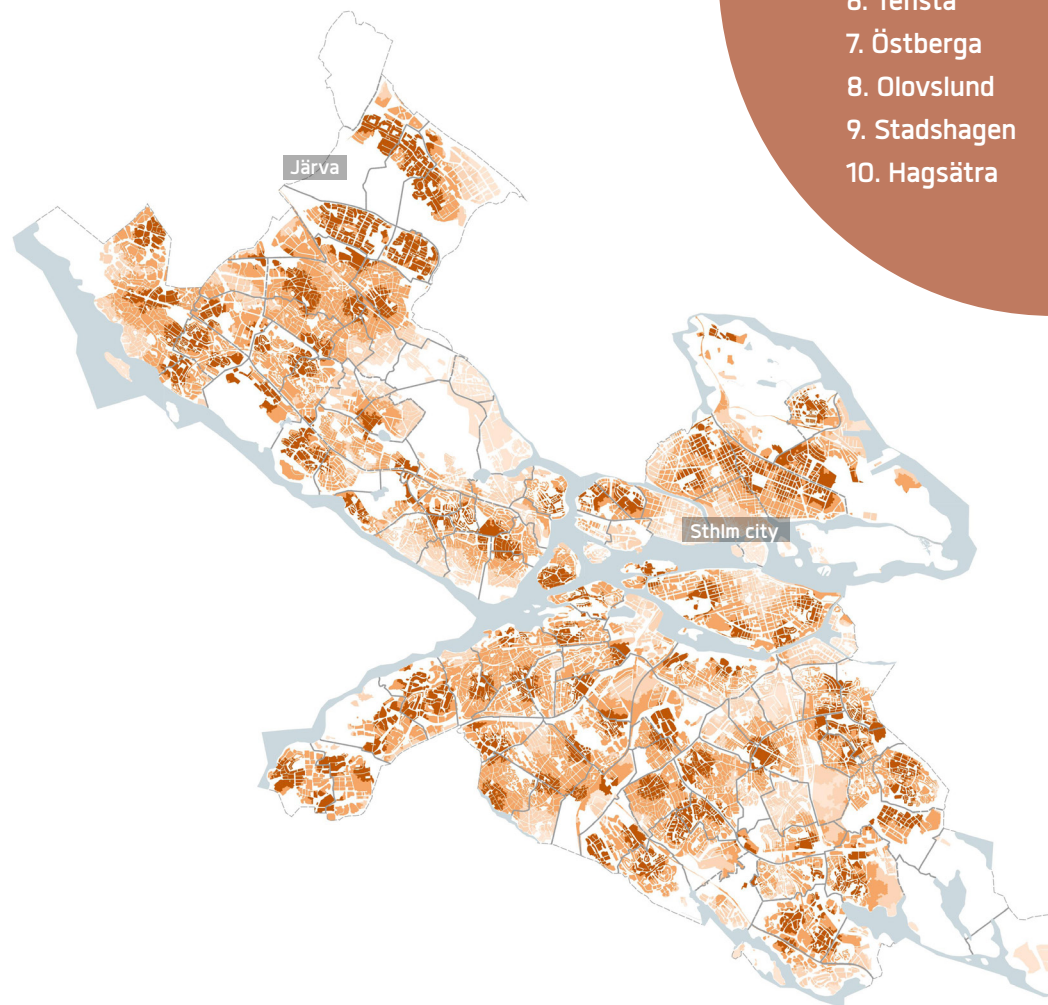
JÄRVASTADSDELAR I BOLLPLANSTOPPEN

Idrottsrörelsen engagerar personer i alla åldersgrupper och fotbollsförbundet är överlägset i antalet föreningsmedlemmar. Detta gäller både kvinnor och män, varför vi studerar tillgången till bollplaner närmare.

Till höger syns en karta över Stockholms stad som visar närheten till bollplaner mätt i gångavstånd. Mörkare orange färg visar mycket god närhet till bollplan, då den nås inom 500 meter. Vid analys av det genomsnittliga gångavståndet till bollplan från adresspunkter får vi också fram en topplista över de stadsdelar där de boende har kortast genomsnittligt gångavstånd. På topp tio återfinns fyra stadsdelar från Järva stadsdelsområde; Husby, Kista, Rinkeby och Tensta.

Medlemmar i föreningsidrott (Centrum för idrottsforskning, 2023)

GÅNGAVSTÅND TILL BOLLPLAN

0-500 500-1000 1000-1500 1500-

TOPP 10

genomsnittligt gångavstånd till bollplan (m)

1. Husby	372
2. Abrahamsberg	406
3. Hässelby gård	411
4. Kista	416
5. Rinkeby	437
6. Tensta	451
7. Östberga	461
8. Olovslund	465
9. Stadshagen	472
10. Hagsätra	481

FLEST BOENDE PER BOLLPLAN I JÄRVA OCH INNERSTADEN

För att förstå hur många som delar på en fotbollsplan, lokalt sett, visas här en karta som illustrerar mängden boende inom 1000 meters gångavstånd från respektive bollplan. Flest boende per bollplan återfinns inne i innerstaden men också ute i Järvastadsdelarna Tensta, Rinkeby, Husby och Akalla. Tillsammans med analysen på föregående sida kan vi därför konstatera att boende i Järva har i genomsnitt kort till bollplaner, men det är också många som delar på varje plan, vilket kan bidra till en trängselproblematik.

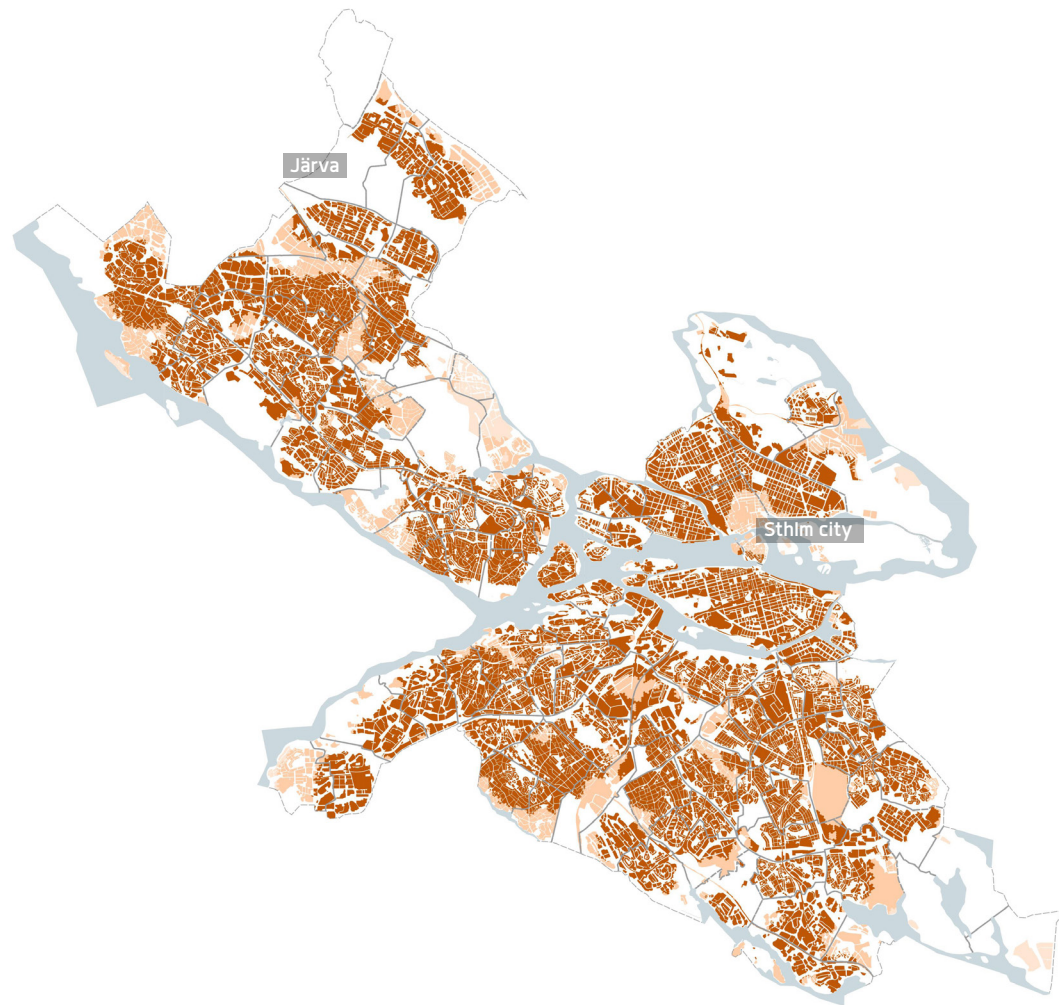
I innerstaden är det Norra Reals bollplan som har flest boende inom 1000 meters gångavstånd med 12 000 personer. Inom Järva är motsvarande plan Rinkeby bollplan med 6 700 personer.

RELATIVT JÄMN TILLGÅNG TILL IDROTTSHALLAR

Kartan till höger visar gångavstånd till idrottshallar i Stockholm. De mörkorangea områdena når en idrottshall inom 1000 meters gångavstånd, vilket majoriteten av boende i Stockholm gör.

Områden i ljus har boende med mer än 1000 meter att gå till närmaste hall, vilket syns i exempelvis Vårberg, Annedal, Johannesfred och Stockholm city.

GÅNGAVSTÅND TILL IDROTTSHALL

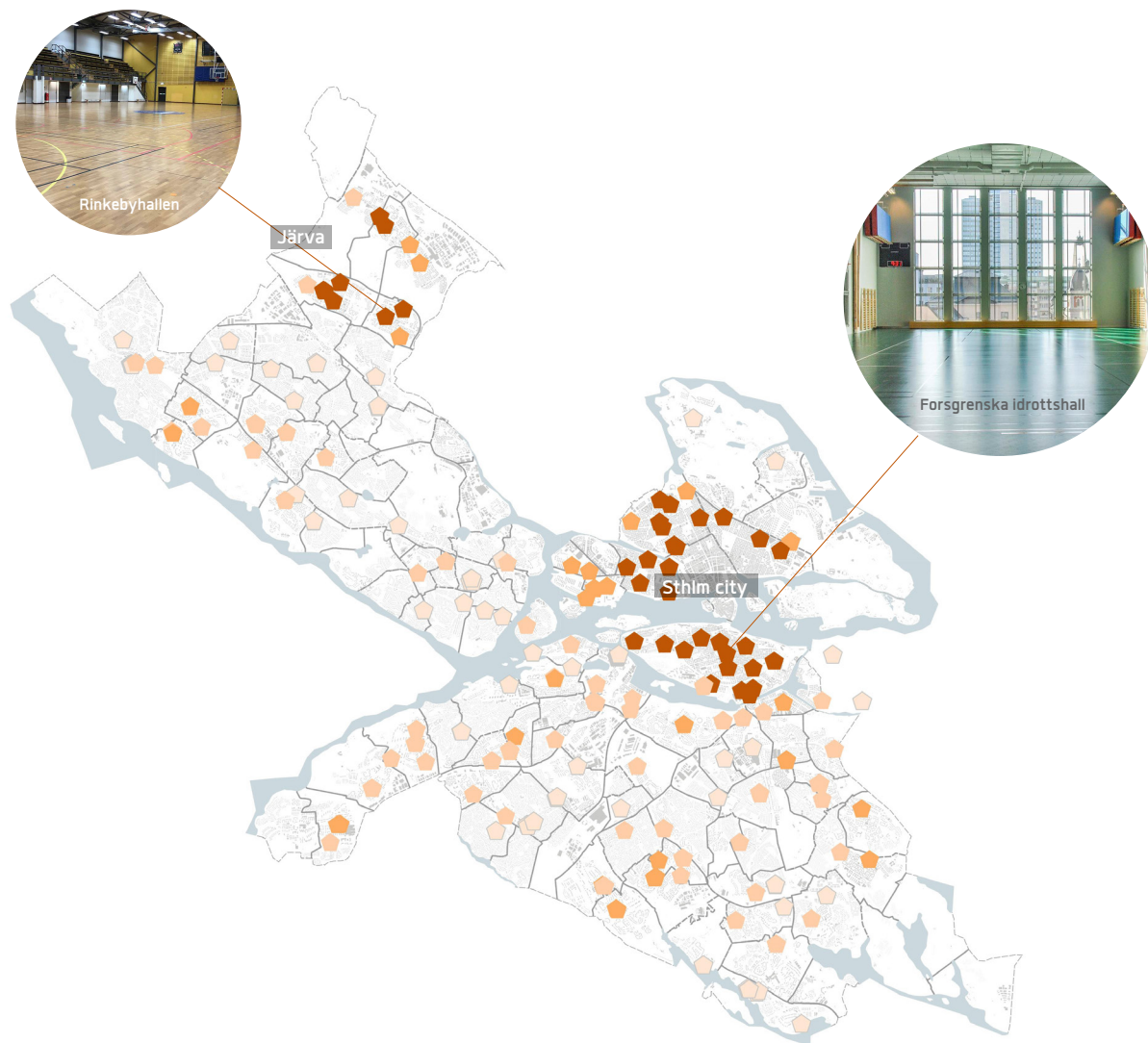
0-1000 1000-2000 2000-

FLEST BOENDE PER IDROTTSHALL I INNERSTADEN OCH JÄRVA

För att förstå hur många som delar på en idrottshall, lokalt sett, visas här en karta som illustrerar mängden boende inom 1000 meters gångavstånd från respektive hall.

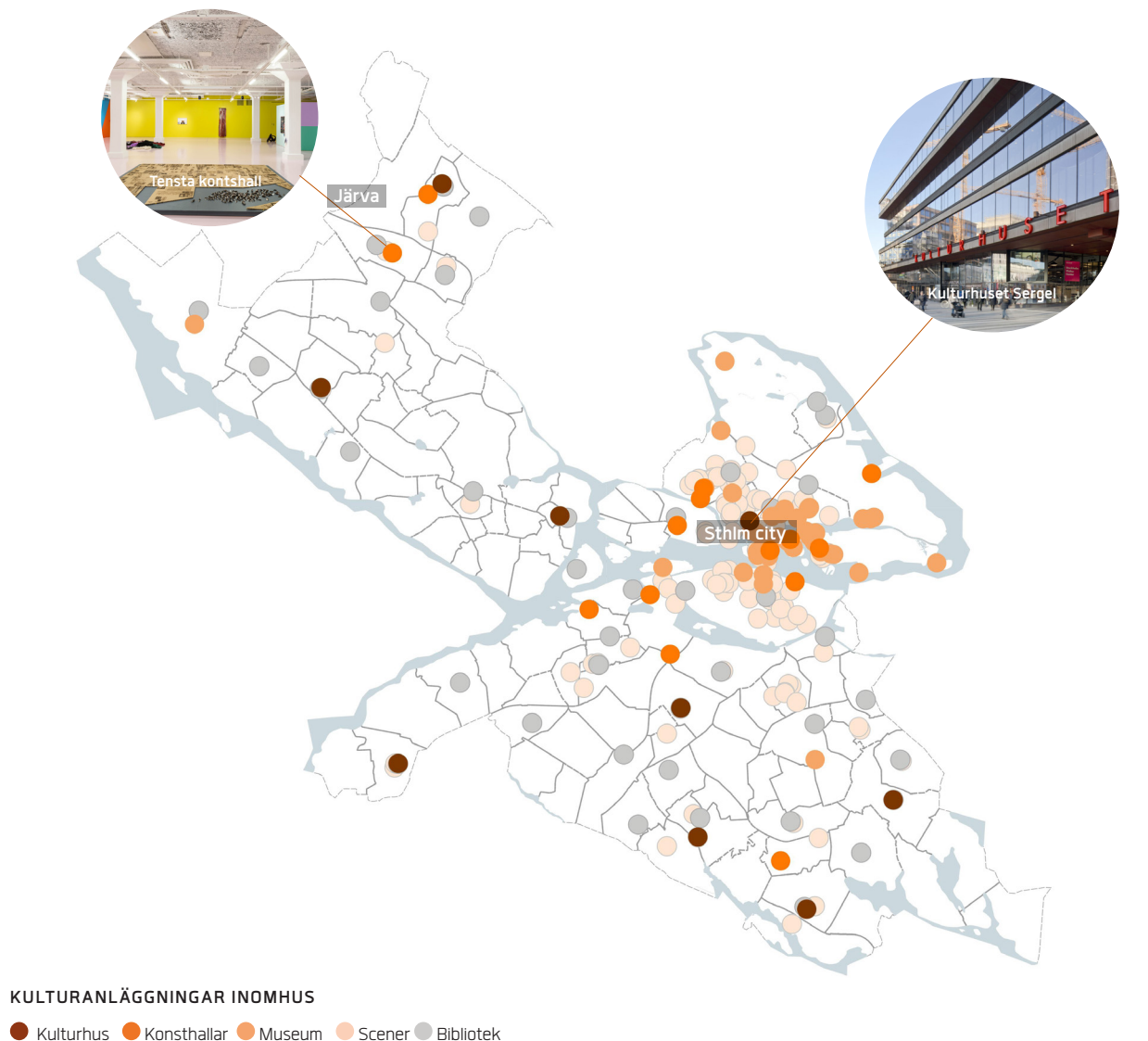
Precis som i analysen av bollplaner är det flest boende per idrottshall i Stockholms innerstad och Järvastadsdelarna Tensta, Husby och Rinkeby.

I innerstaden är det Forsgrenska idrottshallen vid Medborgarplatsen som har flest boende inom 1000 meters gångavstånd, med knappt 16 000 personer. Motsvarande hall i Järva är Rinkeby idrottshall med drygt 7 000 personer boende inom 1000 meter.

HÖGST KONCENTRATION OCH VARIATION AV KULTURUTBUD I CITY

Data från Stockholms stads kulturkartor (2022) visar en stor koncentration och variation av kulturutbudet inne i Stockholms city. Även om antalet målpunkter i Järva är betydligt glesare, finns här ändå en variation i utbud som inte återfinns i andra ytterområden i Stockholm idag. Stadsdelsområdet Järva har samtliga kartlagda kategorier inom sina gränser.

PARKTEATRAR UTSPRIDDA ÖVER HELA STOCKHOLM

Kartan till höger visar kulturanläggningar utomhus, där det blir tydligt att parkteatrarna är väl spridda över hela Stockholm medan dansbanorna är färre och mer koncentrerade i närförorterna. Uppgifterna kommer från Stockholms stads kulturkartor (2022).

KULTURANLÄGGNINGAR UTMOMHUS

● Dansbanor ● Parkteater

FALLSTUDIE JÄRVA

FALLSTUDIE JÄRVA

För att närmare studera hur kultur- och idrottsanläggningar fungerar som mötesplatser har stadsdelar byggda under miljonprogrammet i Järva stadsdelsområde valts ut. Där har vi inventerat olika typer av anläggningar, och med hjälp av observationer och intervjuer försökt utröna hur vissa typer används och av vilka. Som komplement har även verksamheter och föreningar intervjuats.

De anläggningstyper som inventerats syns i tabellen till höger. Kultur har avgränsats till större målpunkter och idrott innefattar anläggningar av olika storlekar, men inte promenad- eller löpspår. På följande sida syns inventeringen i karta.

BOLLPLANER

- 5-9 spel
- 11-spel
- liten bollplan

SPONTANIDROTT

- Utegym
- Multiplan
- Parkour
- Skatepark

HALLAR

- Idrottshall
- Gymnastiksal
- Simhall
- Ishall
- Klätterhall

UTOMHUSBAD

- Utomhusbad

KULTUR

- Konsthall
- Kulturhus

IDROTTSPLATS

- Friidrott
- Löpbanor

Akalla klättercenter

Porkalaparken bollplan

Dalhagens bollplan

Husby bollplan

Kulturhuset Husby

Norgegatan bollplan

Husbyparkens bollplan

KVARNBACKA BP/IP

Granby bollplan

Ärvingehallen

ÄRVIINGE KLUSTER

• Utegy

• Skatepark

• Bollplan

• Liten bollplan

Kvarnby bollplan

Hinderstorpsparkens utegym

RINKEBY BP/RINKEBYHALLEN

Knutby multiplan

KNUTBY BP/IP

Stenhagens bollplan

Saimaparkens utegym

Nystadsparkens bollplan

Akalla gårds BP/utegym

HUSBY KLUSTER

• Simhall

• Ishall

• Idrottshall

• Spontanidrott

Hjulsta bollplan

Erikslundsparkens bollplan

TENSTA KLUSTER

• Spontanidrott

• Bollplaner

SPÅNGA KLUSTER

• utegym

• skatepark

• fotbollshall

• bollplaner

• ishall

• idrottsplats

Tensta sim- och idrottshall

Tensta konsthall

Tenstadalens bollplan

JÄRVABADET

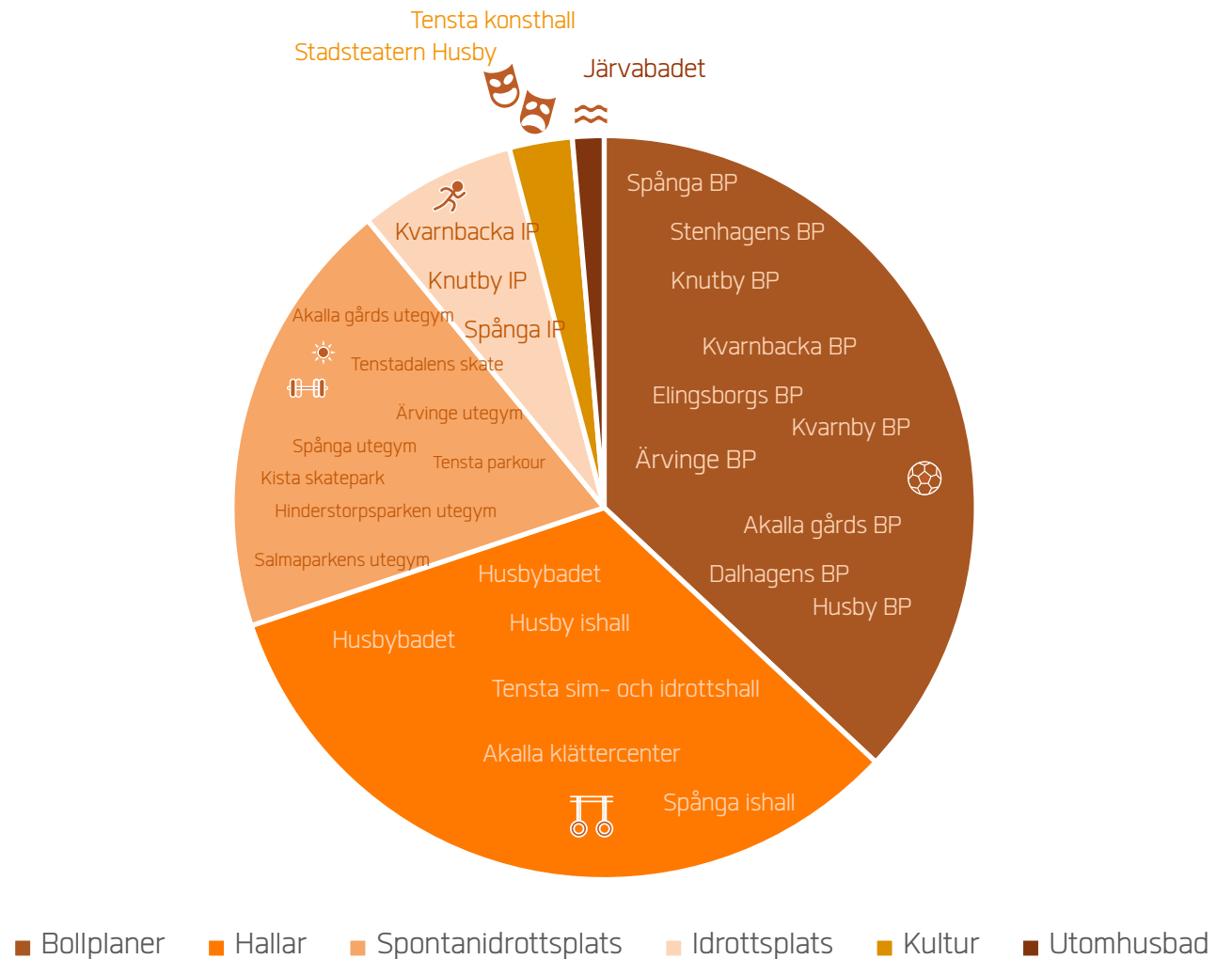
MÅNGFALD AV AKTIVITETER

Inventeringen av Järva visar på stor bredd av aktiviteter

De studerade stadsdelarna i Järva har flera bollplaner av olika storlek, mindre multiplaner, utegym, parkour, skatepark, danslokaler och större inomhusanläggningar som simhallar, idrottshallar och målpunkter för kulturella ändamål.

ANLÄGGINGENS TYP OCH LOKALISERING HAR BETYDELSE FÖR MÖTEN

På följande sidor redovisas exempel på hur anläggningarnas olika typ, läge och utformning påverkar vilka som besöker platserna och varifrån de kommer.

MÅNGFALD AV BESÖKARE

Vilka besöker kultur- och idrottsanläggningarna i Järva?

För att undersöka hur kultur- och idrottsanläggningar fungerar som mötesplatser har observationer av vistelse, intervjuer på plats och intervjuer med verksamheter genomförts. Detta för att svara på frågan om vem som besöker målpunkterna och när.

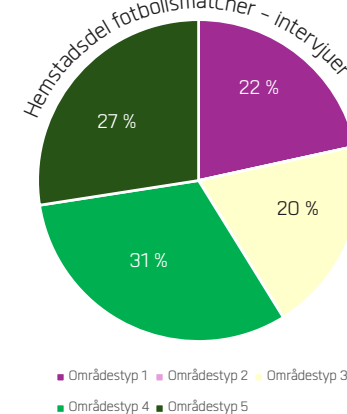
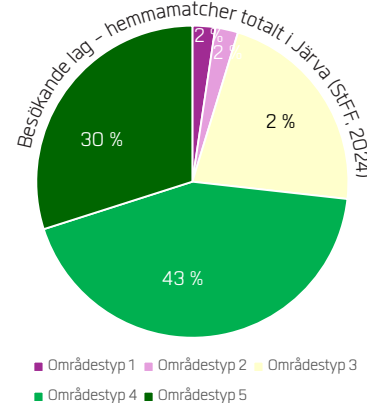
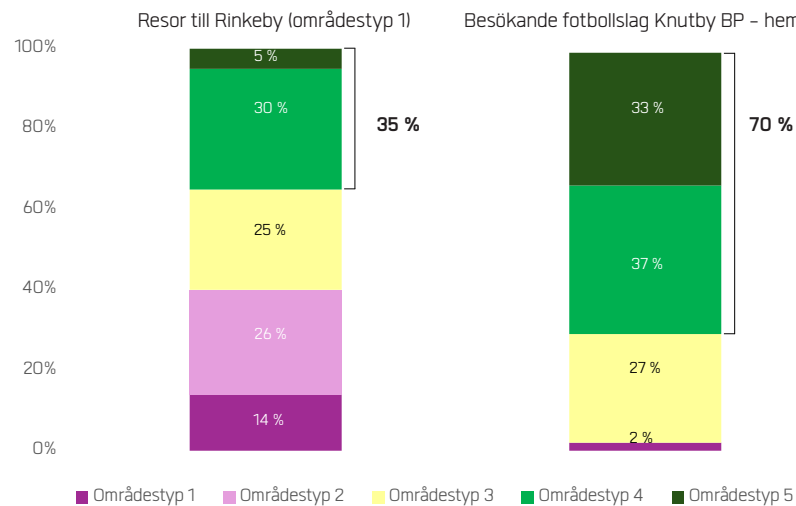
Observationer har genomförts under en helgdag och en vardag i maj och vid två anläggningskluster som innehöll både större bollplan, mindre bollplan och spontanidrott.

Intervjuer på plats har även syftat till att fånga upp vilken co-presence som finns på platserna, alltså huruvida människor från olika stadsdelar möts. Detta för att underbygga den data på inresor till Järva som Spacescape sammanställt från Telia Crowd Insight. Utöver intervjuer och mobildata har också statistik över hemmamatcher på Spånga BP (Spånga), Ärvinge BP, Kvarnbacka BP (Kista) och Knutby BP (Rinkeby) sammanställts.

Dataunderlaget från Telia Crowd Insight ligger på ett rutnät (500 m x 500 m) varför det inte är helt enkelt att härleda resor till specifika anläggningar, men underlaget har i det här sammanhanget använts för att kunna dra slutsatser om generella resmönster in i stadsdelarna i Rinkeby, Tensta och Husby.

I stapeldiagrammet nedan visas inresor till Rinkeby från olika typer av stadsdelar under 2024. Dessa ställs i relation till besök kopplat till fotbollsmatcher på Rinkebys hemmaplan Knutby BP. Siffrorna är en uppskattning som bygger på statistik från matcher under 2024 (StFF).

Besökarna i samband med fotbollsmatcher lockar med andra ord en dubbelt så hög andel inresor från områdestyp 4 och 5. Genomförda intervjuer på Järvas bollplaner visar på liknande mönster.

- Områdestyp 1: Områden med stora ekonomiska utmaningar
- Områdestyp 2: Områden med socioekonomiska utmaningar
- Områdestyp 3: Socioekonomiskt blandade områden
- Områdestyp 4: Områden med goda socioekonomiska förutsättningar
- Områdestyp 5: Områden med mycket goda socioekonomiska förutsättningar

BOLLPLANER

HÖG ANDEL UNGDOMAR

Vid genomförda observationer i maj 2024 noteras en hög andel ungdomar på bollplanerna. Dels på grund av pågående matcher vid observationerna, men också då ungdomarna spelar fotboll spontant efter skoltid.

Till skillnad från spontanidrott genererar matcher på bollplanerna en hög andel åskådare, vilket innebär fler potentiella möten mellan människor. Könsfördelningen var relativt jämn för både idrottsutövare och åskådare.

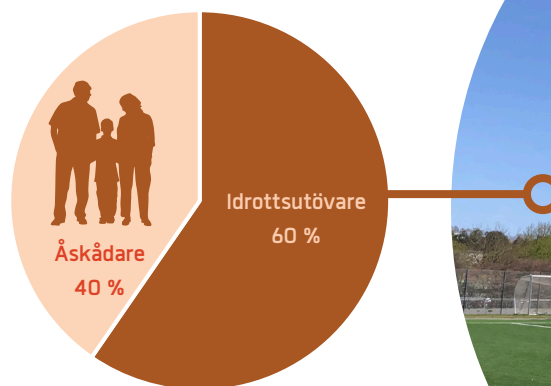
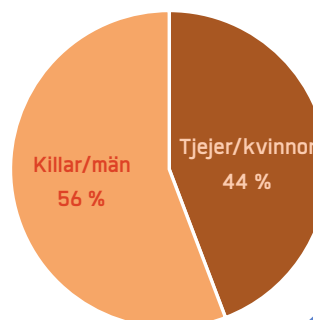
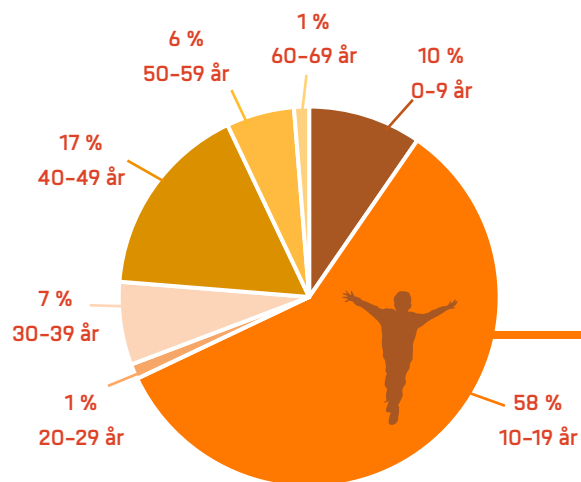
BOLLPLANER I GRÄNSEN MELLAN STADSDELAR BLIR ÖVERBRYGGANDE MÖTESPLATSER

Intervjuerna visade att bollplanerna i Järva ofta ligger i gränsen mellan två stadsdelar, varför det är en bra mötesplats för vänner och skolkamrater som inte bor i samma stadsdel.

Fotbollsmatcherna leder ganska självklart till att både spelare och åskådare från andra stadsdelar från hela Stockholmsregionen möts på de studerade planerna.

ÅSKÅDARNA SAKNAR VISTELSEKVALITETER

På frågan om hur de studerade anläggningarna fungerar som mötesplatser konstaterar framför allt åskådarna att sittplatser, väderskydd och café saknas. De menar att sådana inslag skulle bidra till att de vuxna som hejar på olika lag kommer i kontakt med varandra. En intervju med verksamhetsansvarig på Kista SC KFUM visar att många åskådare vistas tillsammans utan att ett utbyte sker. Majoriteten anländer i bil, ser matchen och sen går de tillbaka till bilen och åker hem (Dousa, 2024).

"Vi möts här efter skolan"

Barn 10-19 år från Rinkeby,
Tensta och Spånga

HALLAR & KULTUR

UNIKT UTBUD SKAPAR RESOR

Vid intervjuer med Husbybadet, Tensta konstell och Kulturhuset Husby framkom att verksamheterna har stor potential att dra till sig flöden från andra stadsdelar om de erbjuder en "attraktion" eller har ett unikt utbud i relation till andra verksamheter i staden.

Husbybadet menar till exempel att de tidigare erbjöd ett äventyrsbad, vars utbud skiljde sig från övriga anläggningar i Stockholm, vilket lockade till sig besökare från hela länet på helger och skollov. Idag är deras besökare primärt lokalt boende i Järvaområdet, alternativt personer som arbetar i närheten.

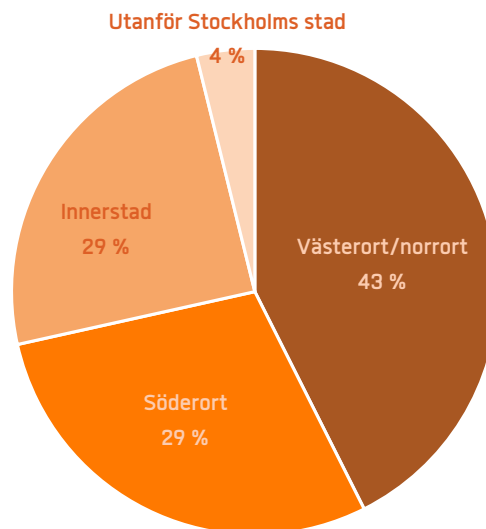
POPULÄR FÖRESTÄLLNING SOM DRAGARE I FLERA RIKTNINGAR

Föreställningen "8 kvadrat", som satts upp på Kulturhuset Husby, har i snitt haft en beläggningsgrad på 99 procent av totalt 60 tillfällen. Vid en uppskattning av besökarnas hemort, baserat på sålda biljetter, kommer knappt hälften av besökarna från västerort eller norrort, en tredjedel från söderort och en tredjedel från Stockholms innerstad eller från andra kommuner. Kulturhuset Husby menar att många besökare på stadsteatern besöker Husby för första gången. De ser även ett omvänt mönster när föreställningen sätts upp inne i city.

Verksamhetens uppdrag är dock inte att locka besökare från andra stadsdelar utan att öka kulturutövandet bland främst barn och unga i närområdet, och liknande områden i andra delar av Stockholm. Flera av verksamhetens aktiviteter annonseras inte ut digitalt med rädsla för att dra till sig för stora flöden utifrån, och därmed konkurrera ut den lokala befolkningen.

"Under de åren vi hade äventyrsbadet öppet så fick vi besökare från hela Stockholms län"

Husbybadet

Biljettköpare "8 kvadrat" Stadsteatern Husby

KULTURHUSET stadsteatern

"Ett besök här är
ofta första gången
man kommer till
Husby"

Jiasi Maciel, Stadsteatern Husby

Kulturskolan

Stockholms
stad

VÄLKOMMEN
Kulturskolan Husby
Kungälvsgården 11

Vill du gå en
kurs i
Kulturskolan?
2023-2024

SPONTANIDROTTSPLATS

HÖG ANDEL BARN OCH MEDELÅLDERS

Vid genomförda observationer av spontanidrottsplatser i Järva noterades en relativt hög andel yngre barn och medelålders personer. Barnen använde främst skateparken, medan medelålders män var mest frekventa användare av utegymmen.

Barn och unga använde platserna i sällskap av varandra medan majoriteten av vuxna tränade själva.

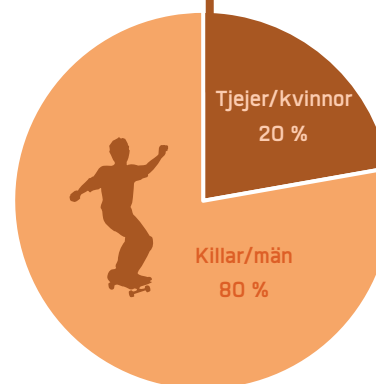
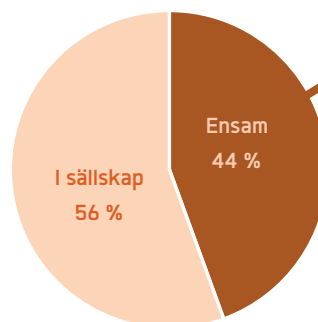
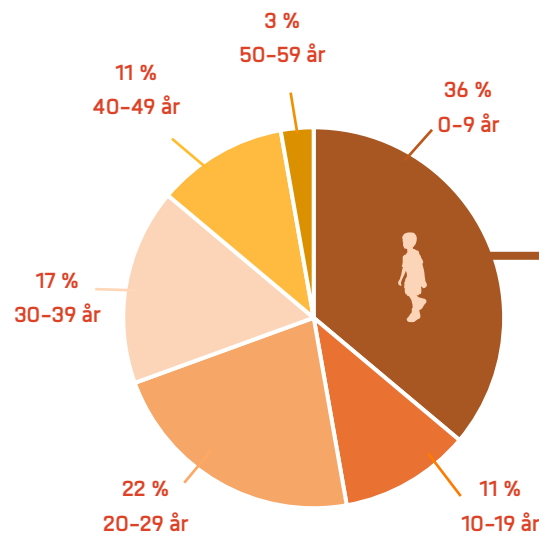
80 PROCENT POJKAR OCH MÄN

Majoriten av användarna av de studerade spontanidrottsplatserna var pojkar och män (80 procent). Detta mönster bekräftar resultatet från studien *Spontanidrott för vilka?* som visade samma könsfördelning efter 570 observationer i Stockholms stad (Idrottsförvaltningen, Stockholms universitet, 2012).

SPONTANIDROTTSPLATSERNA MER LOKALA MÖTESPLATSER

Vid platsbesöken genomfördes även korta intervjuer som visade att majoriteten av besökarna bodde i samma stadsdel som den aktuella anläggningen.

På de mindre multiplanerna och utegymmen var nästintill 100 procent lokalt boende, vilket bekräftar Books studier om vikten av närområdet för den egenorganiserade aktiviteten.

"Är parken tillräckligt bra åker folk dit"

Axel Lindquist, skatäre och initiativtagare till Tenstadalens skatepark

KULTUR- OCH IDROTTSANLÄGGNINGAR SOM MÖTESPLATSER

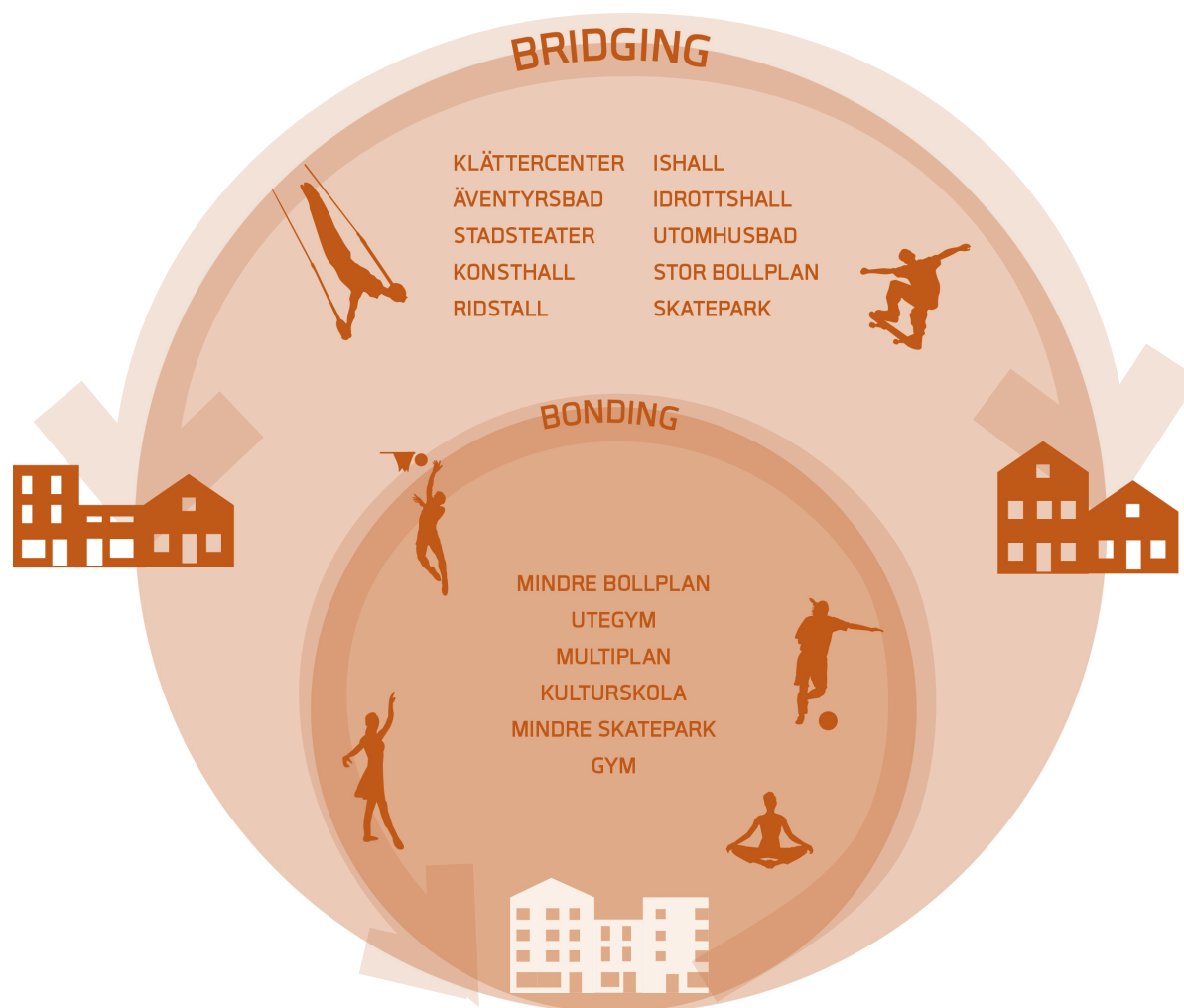
Hur fungerar kultur- och idrottsanläggningar som mötesplatser?

De studerade anläggningarna kan, utifrån genomförda observationer, intervjuer och analyser, delas in de två kategorierna **BONDING** och **BRIDGING***.

I den här kontexten använder vi **BONDING** för att beskriva de anläggningar som tycks ha stor potential att skapa möten lokalt mellan boende i det geografiska området. De fyller en viktig funktion för grannar att mötas spontant eller av en slump. Exempel på platser är spontanidrottsplatser och mindre bollplaner.

På samma sätt finns det anläggningar och tillhörande aktiviteter som har stor potential att fungera **BRIDGING**, där människor från olika geografiska områden och socioekonomiska förutsättningar möts. Exempel på sådana anläggningar är större bollplaner, målpunkter med unikt utbud vare sig det gäller idrott eller kultur, ishallar, äventyrsbad eller klättercenter.

*Begreppen Bonding och Bridging kommer från forskning om socialt kapital (Granovetter, 1973).

På följande sidor sammanfattas fem rekommendationer till stads-, idrotts- och kulturplaneringen, med bakgrund i slutsatsernas från denna studie. Dessa delas in i två kategorier om hur vi får folk att komma till dessa platser, men också hur vi får dem att stanna och faktiskt mötas.

FRAMTIDENS MÖTESPLATSER

Foto: Stockholms stad

Hur kan kultur- och idrottsanläggningar fungera som motorer för integration?

Denna studie belyser kultur- och idrottsanläggningars potential att skapa resor mellan stadsdelar och möten mellan boende i olika delar av staden. Därför blir det intressant att diskutera hur anläggningarna kan vara en motor som skapar ringar på vattnet i stadsmiljön. Hur får vi de positiva effekterna att spilla över och sprida sig? Nedan presenteras fem lärdomar att ta med sig i framtida planering och utformning. Dels för att få folk att komma, dels att få dem att stanna. Rekommendationerna fokuserar på vad som är möjligt att påverka i den byggda miljön.

1 Integrerat läge

Läget i relation till stadsdelens centrum och bebyggelse avgör transportsätt och om besökare passerar andra delar än den specifika målpunkten. Bra exempel är Tensta konsthall eller Husbybadet som ligger inbäddade i centrum och gör det smidigt att använda kollektivtrafiken för att ta sig dit.

Bollplaner som ligger på gränsen mellan olika stadsdelar i Järva verkar uppsamlade för barn med olika hemorter, och blir därför en viktig mötesplats.

2 Unik attraktion

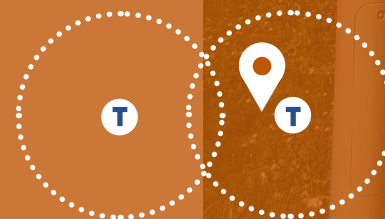
Studien visar att anläggningar som blir en "attraktion" eller har ett unikt utbud har potential att locka flöden från hela staden och länet. Exempel på detta är äventyrsbad, klättercenter, skatepark, utställningar, föreställningar eller nyskapande spontanidrottsplatser.

Läge som för samman

Läge som lockar in till centrum

3

Låga trösklar

Hur får vi folk att komma?

Utöver att använda idrottsanläggningar som en motor i integration, och skapa resor över staden, finns möjlighet att bjuda in de grupper som i lägre utsträckning använder våra anläggningar idag.

Som tidigare nämnt visar forskning att tjejer och kvinnor är mindre benägna att använda spontanidrottsplatser än pojkar och män. Samtidigt finns det barn och unga i områden med socioekonomiska utmaningar som inte rör på sig tillräckligt och i lägre utsträckning har medlemskap i föreningar, trots god fysisk närhet och tillgång till anläggningar.

Frågan bottenar ofta i normer och sociala strukturer, men enligt forskningen kan idrottsplatserna utformas på ett sätt som gör att fler blir bekväma att delta:

- Utforma utifrån en "Activity gradient" för att sänka tröskeln för mer tveksamma besökare (Varna & Tiesdell, 2010). En övergång mellan idrottens och övriga stadens rum skulle bjuda in fler.
- Zoner för onstage-offstage-backstage, för de som vill synas inför andra i olika grad.
- Lekfulla och "normstörande" inslag som bryter mot det förväntade. Exempelvis rörelselekplatser som möjliggör aktivitet för hela familjen (Book, Högdahl, 2022).
- Utöver åtgärder i den byggda miljön bör vi också arbeta med kulturell och social tillgänglighet. Exempelvis genom kunskap och information om vad staden har att erbjuda, eller drop in-verksamhet för de som inte vill/kan vara medlem i en förening (Book, 2012).

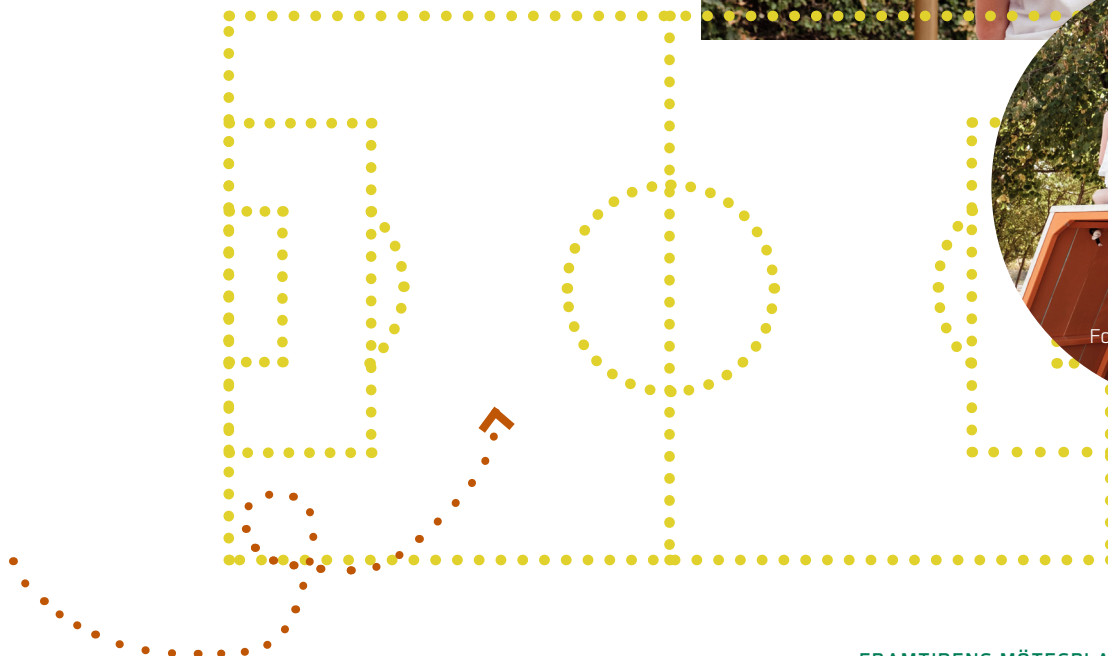
Foto: FOJAB

Foto: FOJAB

Foto: FOJAB

Hur får vi folk att stanna?

4 Aktiv in- och utsida

För att få folk att stanna kvar, både lokalt boende och besökare, behöver vi utöka utbytet mellan anläggningarnas in- och utsida. Detta kan göras genom att utöka den "aktiva" ytan runt en hall, konsthall eller bollplan.

Foto: White arkitekter

Källa: White arkitekter/SBB

5 Liv mellan matcherna

Både intervjuer och observationer visar att matcher mellan olika lag från olika delar av staden har stor potential att föra samman både spelare och åskådare. Idrottsanläggningarna idag är dock sällan utformade på ett sätt som förvaltar detta. Här kan triangulering användas för att skapa interaktion och utbyte innan, mellan och efter matcher (Whyte, 1980). Exempel på detta skulle kunna vara ett café, olika typer av sittplatser, lekplats och konst (Varna & Tiesdell, 2010).

Källa: Fojab/Visulent

FRAMTIDENS MÖTESPLATSER / 27

Foto: Stockholms stad

A photograph of an outdoor sports field with a green artificial turf surface, enclosed by a black chain-link fence. In the background, there are trees and a clear blue sky. A few people are visible on the field; one person is sitting on the grass near the fence on the left, and others are further back. The scene is brightly lit, suggesting a sunny day.

"Krävs en yta med neutral mark, med trevlig stämning och en anledning att stanna kvar för föräldrarna. Annars spelas matchen och sen åker alla snabbt därifrån. Ofta i bil, så att möten uteblir."

Sonja Dousa, verksamhetsansvarig Kista SC KFUM

Rätt läge

Sittplatser

Café

Lek

Scen

FRAMTIDENS
MÖTESPLATS!

Rågsveds BP,
Stockholm

GODA EXEMPEL PÅ KULTUR OCH IDROTT SOM SOCIALA PLATSER

Open Doors
Gallery, London

Sportpark de
Eendracht,
Amsterdam

Superkilen,
Köpenhamn

Subtopia,
Botkyrka

REFERENSER

Allport, G. W. (1954). The nature of prejudice. Reading: Addison-Wesley

Book, K (2012) Resor i staden

Centrum för idrottsforskning, Book, K. (2022) Idrottsanläggningar idag och imorgon

Centrum för idrottsforskning (2023) Idrottsstatistik - medlemmar (2024-04-28) <https://idrottsstatistik.se/foreningsidrott/medlemmar/>

Generation Pep (2024) Ekonomisk ojämlikhet bidrar till barnens hälsoklyfta

Granovetter, M. (1973) The Strength of Weak Ties. American Journal of Sociology

Riksidrottsförbundet (2002) Idrott och integration - en kunskapsöversikt

SCB (2023-08-22) Segregationen synlig även i våra dagliga resmönster <https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2023/segregationen-synlig-aven-i-vara-dagliga-resmonster/>

StFF (2024) <https://www.stff.se/tavling/matcher>

Idrottsförvaltningen, Stockholms universitet (2012) Spontanidrott för vilka? En studie av kön och nyttjande av planlagda utomhusytor för spontanidrott under sommarhalvåret

Book, K. & Högdahl, E. (2022) Equalizer: breaking-down the barriers at informal outdoor sport and recreational spaces, Leisure Studies

Peters, K (2010) Being together in urban parks: Connecting public space, leisure, and diversity. Leisure Sciences

Rokem, J., & Vaughan, L (2019) Geographies of ethnic segregation in Stockholm: The role of mobility and co-presence in shaping the 'diverse' city. Urban studies.

Varna, G., & Tiesdell, S. (2010). Assessing the publicness of public space: The star model of publicness. Journal of Urban Design.

Valentine, G. (2008) Living with difference: reflections on geographies of encounter. Progress in Human Geography

Whyte, W. H (1980) The social life of small urban spaces. New York: Project for public spaces.

INTERVJUER

Arina Jiyan Zanganeh, receptionsansvarig Husbybadet, 2024-05-01

Sonja Dousa, verksamhetsansvarig Kista SCKFUM, 2024-05-06

Jiasi Maciel, verksamhetschef, Kulturhuset Husby, 2024-05-06

Fahima Alnabulsi, Tensta konsthall, 2024-05-07

300 intervjuer med besökare på plats

SPACESCAPE

Spacescape AB / Östgötagatan 100 / Box 4700 / SE-116 92 Stockholm / Sweden
Tel +46 8 452 97 67 / www.spacescape.se / info@spacescape.se